

30/2023

Päiväys
22.06.2023

Diaarinumero
20677/03.04.04.04.19/2021

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös maa-aines- ja ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

22.06.2023

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **29.06.2023**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 22.06.2023 nro 849/2023, valitus maa-aines- ja ympäristölupa-asiassa, ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisen yhteisluvan myöntäminen maa-ainesten ottamiselle ja kallion louhinnalle, Alajärvi, Soini.

Luvan hakija

Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **22.06.2023– 31.07.2023** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **31.07.2023**.

Tämä kuulutus on asetettu Soinin kunnan ilmoitustaululle nähtäväksi 22/6 2023 ja poistettu ilmoitustaululta 31/7 2023 todistaa Soinin 22/6 2023

Ilmoitustaulun hoitaja.

22.06.2023

Dnro 20677/03.04.04.04.19/2021

Asia Valitus maa-aines- ja ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakijat

Luvan hakija Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Alajärven kaupungin tekninen lautakunta 28.4.2021 (22.4.2021 § 35)

Tekninen lautakunta on myöntänyt luvan hakijalle (jatkossa myös yhtiö) määräaikaisen luvan kalliokiviaineksen ottamiselle sekä kalliokiviaineksen louhimiselle ja murskaamiselle Alajärven kaupungissa Alajärven kylässä tilalle Tukkikangas 5-401-19-59. Maa-aines- ja ympäristölupa on myönnetty hakemuksen ja siihen liitetyn ottamissuunnitelman sekä lupamääräysten mukaisesti.

Tekninen lautakunta on hyväksynyt yhtiön hakemuksen aloittaa maa-ainesten ottaminen ennen kuin lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman.

Lupaan on liitetty seuraavat lupamääräykset:

1. Lupa myönnetään viideksi (5) vuodeksi 22.4.2026 saakka.
2. Alueelta saa ottaa 100 000 m³ kalliokiviainesta asema- ja leikkauspiirrosten mukaisesti.
3. Louhoksen reunasta on jätettävä vähintään 30 m suojakaista naapurikiinteistöön.
4. Ottamistoiminnan ajaksi tulee alue suojata tarpeellisin osin esimerkiksi lippusiimoin.

5. Ottamistoiminnasta ei saa aiheutua haittaa naapuritilalle tai vahinkoa lähistöllä liikkuville. Toiminnasta ei saa aiheutua melu-, pöly- eikä tärinä haittaa lähimmille kiinteistöille eikä alueella liikkuville. Lisäksi räjäytyksistä ei saa aiheutua haittaa tai vaaraa naapurikiinteistöille.

6. Louhokseen kertyvät vedet on ohjattava laskeutusaltaan kautta tai muuten estettävä kiintoaineen pääseminen ojaverkostoon. Alueelta pois johdettavista vesistä ei saa aiheutua vettymishaittaa naapurituloille. Pumpattavasta vesimäärästä tulee pitää kirjaa.

7. Alueella ei saa ottotoiminnan ulkopuolella varastoida polttoaineita tai muita kemikaaleja.

8. Ottoalueen reunat louhitaan 7:1 kaltevuuteen. Yli kolmen metrin syvyinen seinämä on aidattava 1,6 m korkealla kiinteällä metalli aidalla. Aita on kiinnitettävä ehjään kallioon. Jyrkän reunan irtokivet on tiputettava alas ennen ottotoiminnan loppumista.

9. Jätehuolto on järjestettävä niin, että toiminnasta ei aiheudu ympäristön roskaantumista, maaperän pilaantumista tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Ongelmajätteet on toimitettava hyväksytyyn vastaanottoipaikkaan. Käytettäessä, huolettaessa ja säilytettäessä työkoneita työmaalla tulee huolehtia siitä, että ympäristöön ei pääse öljyvuotoja.

10. Maa-ainesten oton jälkeen alue on siistittävä, eikä alueelle saa jäädä kasoja, isoja kiviä tai romua.

11. Ottamisalue on maisemoitava sitä mukaan kuin otto etenee. Alinta ottotasoa +150,0 (N2000) ei saa alittaa.

12. Alueella tulee olla riittävästi alkusammutus- ja vuotojontorjuntakalustoa sekä imeytysmateriaalia esim. turvetta. Poikkeuksellisista tilanteista on ilmoitettava välittömästi ympäristönsuojeluviranomaiselle ja tarvittaessa pelastuslaitokselle.

13. Tuotantomääristä, tuotantoajoista, tuotteista, vuosittain käytössä olevasta tuotantoalasta sekä ongelmajättemääristä ja niiden toimituspaikoista sekä poikkeuksellisista tilanteista tulee pitää kirjaa, joka säilytetään koko tuotannon ajan. Yhteenveto kirjanpidosta on pyydettyä esitettävä ympäristöviranomaiselle.

14. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava vuosittainen maa-aineksen ottomäärä ELY-keskukselle 31.3. mennessä.

15. Murskaaminen on tehtävä arkipäivisin kello 7.00–22.00 välisenä aikana, poraaminen klo 7.00–21.00, rikotus klo 8.00–18.00, räjäytykset klo 8.00–18.00, kuormaaminen ja kuljetus arkipäivisin kello 6.00 ja 22.00.

Vakuus

Luvan saajan on ennen toiminnan aloittamista asetettava 9 000 euron

suuruinen hyväksyttävä vakuus (MAL 12 ja 21 §, YSL 199 §). Vakuuden on oltava kaksinkertainen (18 000 €) siihen asti, kunnes lupa on saanut lainvoiman. Kun lupa on saanut lainvoiman, voidaan puolet vakuudesta palauttaa. Vakuus (9000 €) on oltava voimassa siihen asti, kunnes ottamistoiminta on loppunut ja alueen jälkihoitoa koskevat velvoitteet on valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla toteutettu, kuitenkin vähintään vuoden ottamistoiminnan päättymisen jälkeen.

Asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan ympäristönsuojelulain tai jätelain nojalla jo myönnetyn luvan määräystä ankarampia säännöksiä tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta, on asetusta luvan estämättä noudatettava.

Tekninen lautakunta on perustellut päätöstään päätöksestä tarkemmin ilmenevästi.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

 ovat vaatineet, että teknisen lautakunnan päätös kumotaan ja yhtiön yhteiskäsittelylupahakemus hylätään. Toissijaisesti on katsottava vaaditun asian palauttamista uudelleen käsiteltäväksi lupa-asian käsittelyssä tapahtuneiden menettelyvirheiden, puuttuvien selvitysten ja puuttuvan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vuoksi taikka luvan muuttamista muun ohessa toiminta-ajan, kallioperän arseenipitoisuuden selvittämisen ja melun leviämisen rajoittamisen ja melun mittauksen osalta valituksesta tarkemmin ilmenevällä tavalla. Lisäksi on vaadittu, että päätöksen täytäntöönpano keskeytetään ja toiminnalle myönnetty aloittamislupa kumotaan.

Muutoksenhakijat ovat perustaneet valitusoikeutensa kolmen muutoksenhakijan osalta kunnan jäsenyyteen ja kaikkien muutoksenhakijoiden osalta siihen, että toiminnasta aiheutuu haitallisia vaikutuksia muutoksenhakijoiden omistamien ja hallitsemien kiinteistöjen käytölle johtuen kiinteistöjen lyhyestä etäisyydestä hankealueeseen. Valituksessa esitetyn selvityksen mukaan etäisyydet ovat 940 metriä–3,1 kilometriä.

Muutoksenhakijat ovat vaatimustensa perusteina tuoneet valituksessa esiin muun ohessa seuraavaa:

Kallio-oton aloittaminen tekee muutoksenhaun hyödyttömäksi, koska muutoksenhaussa esiin tulleita lainvastaisuuksia ei ehditä tutkia ennen kuin otto alueella on jo aloitettu. Aloitusluvan hakemista ei ole hakemuksessa perusteltu eikä valituksenalaisen päätöksen perustelut aloittamisoikeuden myöntämisestä perustu tosiasioihin. Maakotkaa ja metsäpeuraa ei ole huomioitu kun aloituslupa on myönnetty. Murskaustoimintaa ei ole käsitelty lainvoimaisen tuulivoimakaavan eikä lainvoimaisten rakennuslupien käsittelyn yhteydessä, eikä aluetta ole kaavakarttaan eikä rakennuslupiin merkattu eikä

näitä koskevissa päätöksissä mainittu, joten kyse on kaavan- ja rakennuslupien vastaisesta toiminnasta. Päätöksen perustelu siitä, ettei alue tulisi jäämään koskemattomaksi, ei ole riittävä ja pitävä peruste. Valituksessa on lisäksi viitattu ympäristöhallinnon ohjeeseen 3/2007 (s. 84) ja esitetty, että hakija ei ole hakemuksessaan esittänyt vakuutta, vaikka on hakenut aloituslupaa. Myöskään pelkkä vakuuden esittäminen ei ohjeen mukaan anna oikeutta aloituslupaan.

Lupahakemus on ollut puutteellinen ja puutteellisten tietojen pohjalta tehty päätös on lainvastainen. Asiassa ei ole voitu ympäristönsuojelulain 48 §:n ja maa-aineslain mukaisesti arvioida riittävästi luvan myöntämisen edellytyksiä. Lupaviranomaisen olisi pitänyt päätöksessään tutkia ja mainita ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaisten edellytysten olemassaolo. Luvan myöntämisen edellytysten täytyminen tulee selvittää lupaviranomaisen toimesta, eikä niitä siksi voida arvioida vasta oikeudenkäynnissä, jos ne ovat jääneet lupaharkinnan yhteydessä tekemättä. Valituksessa on perusteluiden tukena viitattu ympäristöministeriön ohjeeseen Maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelyn ja valvonnan menettelyohje (Ympäristöministeriön ohje 2017).

Tuulivoimayhtiöt Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy ja Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy ovat hakeneet erikseen ympäristölupaa maa-aineksenotolle ja murskaukselle kolmella alueella. Kaksi niistä (Niemikangas ja Taatinkallio) koskevat Louhukankaan aluetta ja yksi Möksy (Jokikangas). Kahdesta Louhukankaassa hyvin lähellä toisiaan sijaitsevista louhos- ja murskausalueista ja vielä kolmannelta Möksyssä aiheutuu väistämättä ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terveyshaittaa. Nämä kolme aluetta saartavat asutun kylän ja niistä murskattaisiin pahimmillaan kaikki kiviaines yhden vuoden aikana, kuten hakemuksista ilmenee.

Alajärvi on arseenialuetta. Ottotoiminnan arseeniriskiä ei ole selvitetty lainkaan. Arseeni aiheuttaa syöpää. Arseeni liukenee hyvin veteen kalliopinnoista, maakasoista, murskekasoista ja kivipölylaskeumista. Vesi vie arseenin pohjaveteen ja kaikkialle ympäristöön. Arseenin ja muiden ottotoiminnassa syntyvien haitallisten aineiden raja-arvoja ei ole nyt tutkittu eikä mietitty, miten louhostoiminta niihin vaikuttaa. Lähellä olevaan vapaa-ajan-asuntoon otetaan vesi avolähteestä. Murskauksesta leviävän pölyn mukana siihen hyvin todennäköisesti leviää arseenia, joka myrkyttää juomaveden. Arseenipitoisen pölyn leviämistä tuulen mukana ei voi estää, eivätkä tuulen suunnat ole ennustettavissa. Arseeni leviää myös muihin alueen asujaimistoihin niin Kortekylällä kuin Lehdonperällä, tuulen kulloisistakin suunnista riippuen. Tämä vaikuttaa merkittävästi kaikkeen asumiseen, eikä esimerkiksi pyykkejä voi kuivattaa ulkona. Myös puutarhaharrastus sekä marjastus ja sienestys kärsivät. Kasvien pölyntyminen johtaa sadon laadun heikentymiseen sekä mahdollisesti epäpuhtauksien kulkeutumiseen elimistöön. Arseenipitoisuus olisi pitänyt selvittää ennen louhintasuunnitelmien tekemistä tai lupien myöntämistä. Toissijaisesti toimijan tulee ennen ottotoiminnan aloittamista suorittaa koeräjäytyksin

arseenipitoisuuden määritykset. Tutkimusraportti tulee toimittaa lupaviranomaiselle, muutoksenhakijoille ja ELY-keskukselle. Yhtiö on hakemuksessaan arvioinut, että louhinnan aiheuttama rakoilu ei ulotu laajalle eikä sillä ole vaikutuksia läheisiin pohjavesisiintymiin. Asia tulee selvityttää pohjavesiasiantuntijalla ja raportti toimitettava muutoksenhakijoille.

Valituksessa on viitattu ympäristönsuojelulain 42 §:n 1 momentin 3 kohtaan, ympäristönsuojelulain 17 §:ään sekä ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin 4 kohtaan ja todettu valituksessa esitettyyn karttatarkasteluun tukeutuen, että Louhukankaan tuulivoimaosayleiskaavan sisällä ja näin ollen suhteellisen lähellä murskausaluetta sijaitsee Moukarinharjun pohjavesialueen vedenottamo, josta ottaa vetensä noin 40 taloutta. Murskausalue on lähellä voimaloita 12 ja 8, niiden välissä. Alue on valuma-alueen sisällä. Valuma-alueasioita ei ole huomioitu lupahakemuksessa eikä asiaa selvitetty. Tarkempi selvitys luvanvaraisen toiminnan mahdollisesti aiheuttamasta pohjaveden pilaantumisesta olisi tullut tehdä, ja selvittää, miten tämä ilmenee sekä pilaantumisen seuraukset. Toisin kuin luvanhakija väittää, toiminnan yhteydessä syntyy ympäristölle haitallisia vesiä. Esimerkiksi räjäytystöiden yhteydessä syntyy muun muassa ympäristölle vaarallisia nitraattijäämiä. Ne huuhtoutuvat sade-, sulamis-, hule- ja pölynsidontavesien muodossa valuma-alueelle sekä toimintakentältä sen pohjoispuolelle ja siitä Moukarinharjun vedenottamolle. Alava maa alkaa voimalan 12 kohdalta Moukarinharjuun päin.

Valituksessa on viitattu ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohtaan ja eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:ään sekä todettu, että lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta taikka huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista. Rasituksista toteutuisivat ainakin lika, pöly, melu ja tärinä, joista kaikista on tehtävä tarkemmat selvitykset koska selvitykset puuttuvat. Paikalliset olosuhteet ovat sellaiset, että kyse on luonnonrauhallisesta alueesta, aikaisempaa rasitusta ei alueella ole, ja tämä uusi rasitus on voimakasta ja kestoltaan lähes ympärivuorokautista ja ympärivuotista vähintään vuoden, pahimmillaan viiden vuoden ajan. Kyse ei ole tavanomaisesta toiminnasta luonnonrauhallisella ja hiljaisella alueella ja varsinkin murskauskiinteistön rajasta noin 300 metrin etäisyydellä oleva vapaa-ajanasunto sekä Lehdonperän kylä joutuisivat kärsimään suhteettoman paljon näistä kahdesta aivan lähekkäin olevasta isosta murskaamosta, joista voi aiheutua terveyshaittaa.

Valituksessa on viitattu karttaan Louhukankaan kallioalueesta (Moukariharju slope, maapohjan jyrkkyys, GTK 2016) ja todettu, että kyse on laajasta kallioalueesta, johon kajoamisen vaikutukset leviävät moneen suuntaan. Louhittava ja murskattava alue on samaa peruskalliota kuin Lehdonperä idässä. Tärinä ja jylinä räjäytyksistä ja muusta murskaustoiminnasta kulkeutuvat helposti Lehdonperän kylälle ja sen asuntoihin. Lähin vapaa-ajankäytössä oleva rakennus sijaitsee saman kallion toisella reunalla. Kartasta näkyy, että murskauspaikan ja asutuksen eli kylän välissä ei ole mitään estettä, ainoastaan alavaa maata, samaa peruskalliota, jonka yli maanpinnan yläpuolinenkin melu leviää tehokkaasti. Myös pölyhaitat leviävät esteettä

aukean alueen ylitse kylään. Lähimmät metsäalueet eivät ole luvanhakijan omistuksessa. Puiden sahaamisessa tulee olemaan vaikeuksia kivipölyn vuoksi. Toimintakiinteistö sijaitsee kaukana asutuskeskuksista ja alueella ei ole keinovaloa. Hankealue olisi kirkkaasti valaistu. Tämä aiheuttaa merkittävää valosaastetta muuten pimeällä alueella.

Hakemuksen mukaan kuljetuksia tulee olemaan 150–250 täysperävaunuyhdistelmää vuorokaudessa. Samoin on Taatinkalliolle ja Jokikankaalle suunnitelluilta murskausalueilta. Hyvin pienelle alueelle tulee siten paljon melua, pölyä ja liikennettä. Liikennettä tulisi 300–500 edestakaista käyntiä kullakin louhoksella, tämä kerrottuna kolmella on 900–1500 edestakaista käyntiä yhden vuorokauden aikana. Näiden kolmen murskausalueen keskelle jää muun muassa Lehdonperän ja Sorvalinperän ja osin Marjoperän kylät asukkaineen. Liikennehaitat ovat ilmeisiä, koska Louhukankaan tuulivoima-alue on iso, ja murskeen kuljetusta tapahtuu laajalti tällä alueella. Yleisin tuulensuunta Louhukankaasta on Lehtoperälle päin. Näin Louhukankaan kahden murskausalueen melu- ja pölyhaitat kohdistuisivat juuri Lehdonperän alueelle.

Päästöistä on hakemuksessa mainittu vain moottoriperäiset päästöt. Mukana ei ole liikenteen aiheuttamia melu- ja pölypäästöjä, jotka ovat huomattavia suuresta liikennemäärästä johtuen. Hakemuksen mukaan sähkö tuotetaan aggregaatilla. Aggregaatti on erittäin iso ja senkin ääni kuuluu kilometrejä. Melu- ja pölymallinnus puuttuvat. Hakemuksen mukaan toimija havainnoi näitä aistinvaraisesti, mikä ei ole riittävää. Melumallinnus on laadittava ja pölyn leviäminen selvitettävä ennen luvan myöntämistä. Ilman asianmukaisia selvityksiä ei voida ratkaista, voitaisiinko toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia rajoittaa lupamääräyksin. Ei ole olemassa myöskään tarkempaa suunnitelmaa esimerkiksi murskauslaitoksen sijoittamisesta. Hakemuksessa puhutaan maasta, joka estää melun leviämisen, mutta päätöksessä ei ole vaadittu, että suojavalli tulee olla valmiina jo ennen toiminnan aloittamista ja että se tulee tarkastuttaa ympäristölupaviranomaisella. Nykytietämyksellä melu aiheuttaa terveydellisiä ongelmia ja sen katsotaan olevan haitallista ainakin 1 000 metrin etäisyydellä aiheuttajasta. Louhinta-alueelta sinkoavat kappaleetkaan eivät ole harvinaisia. Räjäytystöistä ei lupaehdoissa sanota mitään. Lisäksi pelkona on, että lupia tullaan myöntämään lisää, kun louhostoiminta on aloitettu. Hakemuksesta ei selviä, miten talvella estetään pölyn leviäminen, kun ei voi kastella. Lähistön vapaa-ajanasunnolle tehdään hiihtolatua. Millä voidaan estää, ettei latu ole kivipölyn peitossa ja pilaa hiihtäjien suksia. Tieyhteyksistä ja tieoikeuksista ei ole mitään selvitystä.

Valituksessa on viitattu lakiin ja asetukseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja todettu ettei YVA-selvitystä ole tehty eikä vuoden 2017 YVA-lakia sovellettu, vaikka hakemuksessa ja päätöksessä on niin esitetty. Valituksenalaisesta päätöksestä ei käy ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Lupahakemukseen ei ole liitetty ympäristövaikutusten arviointiselostusta eikä perusteltua päätelmää. Lupaviranomainen ei ole pyytänyt yhteysviranomaiselta näkemystä

perustellun päätelmän ajantasaisuudesta tai miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi.

Louhukankaan kahden murskaamon yhteenlaskettu tuotto olisi 200 000 m³. Hankkeet on pilkottu kahtia ja lupia haettu erikseen, vaikka niillä on sama hakija. Lisäksi muutaman kilometrin päässä olevalle Möksyn murskaamolle on haettu kolmatta murskaamon yhteiskäsittelylupaa. Sen ottomäärä on 120 000 m³ eli yhteensä näistä kolmesta tulee 320 000 m³. Kaikissa Louhun ja Möksyn hakemusasiakirjoissa ja myös niiden kuulutuksissa sanotaan, että ottaminen saatetaan suorittaa loppuun jo ensimmäisen toimintavuoden aikana. Valituksessa on lisäksi esitetty karttatarkastelua kyseisten alueiden keskinäisistä etäisyyksistä sekä viitattu korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisuun KHO:2016:106 ja todettu, että toimintoja on tarkasteltava yhtenä hankkeena, jolloin YVA-menettely olisi tullut tehdä.

Haetuilla murskausalueilla on tekninen ja toiminnallinen yhteys ja niitä olisi tullut käsitellä yhtä aikaa samassa ympäristölupamenettelyssä sekä kiinnittää huomiota yhteisvaikutuksiin. Perusteina on viitattu korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisuun KHO:2014:19 sekä YVA-direktiivin tulkintaan ja esitetty, että hankkeista vastaava on sama taho kun samat päättävät tahot hallinnoivat molempia hankkeita, hankkeet sijaitsevat lähekkäisillä tonteilla, molempien prosessien vastuuhenkilönä toimii sama henkilö, kiinteistöillä on yhteinen osayleiskaava ja työntekijät ovat yhteisiä molemmissa hankkeissa. Lisäksi on huomattava murskaamoiden ja tuulivoimaloiden sekä lännen puolella aivan vieressä olevan turvetuotantoalueen yhteisvaikutukset, jotka on selvittämättä.

Luontoselvitys alueella on vaillinainen. Hakemukseen liitetty ja kuulutuksen liitteenä ollut Louhukankaan tuulivoimapuiston luontoselvitys 4.2.2014 ja siinä oleva kartta osoittavat, että voimalan T8 paikka on selvitetty, mutta murskaamon paikkaa ei ole luontoselvitetty. Luontoselvityksen kartta osoittaa, että harmaalla oleva alue on kalliota ja mustalla ympyröitynä se tarkoittaa metsälain mukaista kohdetta muu arvokas elinympäristö. Hakemuksessa ei missään oteta kantaa siihen, mitkä vaikutukset itse murskausalueelle ovat. Lisäksi päätöksessä on tutkittu vain luonnon kauneus- ja maisema-arvoja, ei eläin- ja kasvilajeja.

Luontoselvitys ei ole ulottunut koko melu- ja muulle haitta-alueelle. Alueen länsipuolella sijaitseva Honkikangas ei ole ollut selvityksessä mukana, vaikka siellä esiintyy metsälintuja (metso, teeri, kurki). Tukkikangas ja Jokikangas on kuulutettu alkaen 26.1.2021 ja Taatinkallio 11.2.2021 alkaen. Hakemukset on aiottu käsitellä yhtä aikaa Alajärven teknisessä lautakunnassa 22.4.2021. Taatinkallio ja Jokikangas on vedetty pois esityslistalta. Taatinkalliosta on jo seuraavana päivänä 23.4.2021 julkaistu kuulutus, jossa lisäyksenä aiempaan kuulutettuun materiaaliin oli Louhukankaan eteläosan luontoselvitys. Tukkikankaan ympäristö kuuluu samaan eteläosan selvitetävien asioiden joukkoon. Tukkikangaskin olisi pitänyt vetää takaisin, lisätä hakemuksen liitteeksi kyseinen luontoselvitys sekä kuuluttaa hakemus uudestaan. Louhukankaan eteläosan luontoselvitys kattaisi Tukkikankaan murskaamon länsipuolisen alueen. Eteläosan luontoselvitys on valmistunut 21.8.2014, joten

sen tulokset eivät ole olleet mukana keväällä 2014 valmistuneessa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa.

Luonnonsuojelulain maa-ainesten ottoa koskevia rajoituksia ei ole huomioitu, vaikka alueeseen kohdistuu eliölajien ja luontotyyppien suojelusaännöksiä. Louhukankaan alueella on tehty lukuisia havaintoja muun muassa metsäpeuroista, joiden talvehtimisalue on murskaamoalueella, samoin maakotkasta. Maakotkan luvallinen haaskapaikka on noin kilometrin etäisyydellä murskausalueesta. Vaikutusalueella on tehty havaintoja suurpedoista, muun muassa susista ja karhuista. Näitä ei ole murskaushakemuksen selvityksissä huomioitu lainkaan. Kahden murskaamon aiheuttama muutospinta-ala metsäpeuran talvilaitumiin ei ole vähäinen. Maakotka ja metsäpeura sekä suurpedot kärsivät murskauksesta, jota tehdään pahimmillaan ympäri vuoden viiden vuoden ajan kahdella murskaamalla Louhukankaassa ja lisäksi Möksyssä muutaman kilometrin päässä.

Murskaamo on sijoitettu yleiskaavan tv-3 kaavamerkinnän (tuulivoimalan alue) vastaisesti, koska murskaamossa ei ole kyse maa- ja metsätalouteen (kaavamerkintä M-1) liittyvästä rakentamisesta. Oikeusvaikutteinen osayleiskaava on laadittu tuulivoimaloita varten, eikä siinä ole varausta tai mainintaa murskaustoiminnasta eikä maa-aineksenotosta. Kaavamerkinnästä ei ole haettu poikkeusta eikä tälle alueelle voi sijoittaa murskaamoja. Louhukankaan kaavakartalle ei ole merkitty korkeuslukuja eikä maanpinnan korkeusasemaa saa muuttaa eikä murskausta suorittaa. Yhdenmukaisuuden vuoksi, jos oikeus katsoisi valituksen aineettomaksi, vaadimme joka tapauksessa, että koska Alajärven kaupunki on myöntänyt Ilmattarelle ympäristöluvan murskaukseen tälle nimenomaiselle alueelle, tulee kaupungin vaatia ympäristöluvat myös kaikilta Louhukankaan alueen tuulivoimaloilta. Maakuntakaavassa maa-ainesten ottamisalueita ei ole määriteltä Louhukankaalle. Päinvastoin, Louhukankaalla kyseessä on maakuntakaavan mukaan erityissuojelua vaativa vesistö sekä pohjavesialue.

Murskaamo sijaitsee liian lähellä voimaloita eikä 300 metrin turvaetäisyys täyty etäisyyksien jäädessä voimalatornista (L12) noin 140–150 metriin. Karttatarkastelun perusteella voimalan L12 roottorista on etäisyyttä noin 70 metriä ja voimalan L6 siivestä 277 metriä. Räjättykset murskauksen yhteydessä voivat vahingoittaa rakennettavien tuulivoimaloiden jo olemassa olevia tai tulevia perustuksia.

Jos tilanne olisi se, että voimalaa ei ole vielä rakennettu ja murskaustoiminta tehdään ensin, kallioperän tilasta murskauksen jälkeen ei ole eikä ole vaadittu uutta selvitystä. On todennäköistä, että kallioperä noin lähellä murskaamoja on hauraampaa kuin kauempana. Pohjatutkimuksia räjäytystöitä varten ei ole tehty.

Valituksessa on viitattu ympäristönsuojeluasetuksen 11 §:ään ja todettu, että hakemuksesta on kuulutettu ennen kuin asia on riittävän yksityiskohtaisesti selvitetty. Hakemusta koskevasta kuulutuksesta on puuttunut tieto toiminnan sijoituspaikasta. Kiinteistön rekisterinumerosta ei ole kuulutuksessa ilmoitettu kuin kaksi viimeistä numeroa. Puutteellisen rekisterinumeron vuoksi ja koska

kuulutuksessa sijainniksi on ilmoitettu Möksy, vaikka alue on Louhukankaassa lähellä Alajärven Kortekylää, ei ole voitu saada tietoa siitä, missä alue sijaitsee. Sijaintitietoa ei ole ollut käytettävissä kun maanomistajat ovat antaneet muistutustaan. Kuulutetussa hakemuksessa ei ole ollut selkeää karttaa murskaamon sijainnista. Kuulutetussa kaavakartassa olisi pitänyt olla murskausalue merkittynä suhteessa voimaloihin. Pikkukartoissa on murskausalueet merkitty, mutta voimalat eivät näy kunnolla. Murskaamon sijainti on lisätty kuulutuksen jälkeen. Kyse on olennaisesta tiedosta, joka olisi pitänyt olla jo kuulutusmateriaalin kaavakartassa. Kuulutuksessa ei ole mainittu, missä hakemusasiakirjat Alajärvellä ovat fyysisesti nähtävillä. Ne ovat kuulutuksen mukaan nähtävillä ainoastaan netissä. Kuulutuksesta on puuttunut tiedot olennaisista päästöistä ja syntyvistä jätteistä sekä tieto siitä, sovelletaanko hankkeeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Lupapäätöksestä kuuluttaminen on ollut lainvastaista. Muutoksenhakijoille on toimitettu sähköpostitse 28.4.2021 pöytäkirjanote, jossa oli valitusosoitus. Päätöksen liitteitä ei ollut mukana. Kuulutuksen olemassaoloon ei sähköpostissa viitattu. Muutoksenhakijat ovat 2.5.2021 pyytäneet päätöksen kuulutuksessa olevine liitteineen ja asian diaarilehden. Asiakirjat saatiin vasta 18.5.2021 eli 20 päivää pöytäkirjanotteen ja valitusosoituksen toimittamisesta. Myöskään pöytäkirjassa, joka on samalla lupapäätös, ei ollut liitteitä. Tiedottaminen ei ole ollut hyvän hallintotavan tai kuntalaisten edun mukaista. Päätöskuulutuksessa ei ole ollut murskaamoalueen rekisterinumeroa. Esitetyillä tiedoilla ei ole voinut tietää, missä kyseinen paikka sijaitsee ja mitä aluetta kuulutus koskee. Päätöstekstin mukaan ”Suunniteltu maa-ainesten ottoalue sijaitsee pääosin voimalan 12 alueella”. Tekstistä ei selviä, mitä tällä ilmaisulla pääosin tarkoitetaan ja mitä tarkoitetaan voimalan 12 alueella. Päätöstekstin ja päätöksen kuulutukseen liitetyn kartan välillä on ristiriita. Kuulutuksessa ei ilmoiteta, ovatko dokumentit fyysisesti nähtävillä ja mihin kellonaikaan. Asukas tai asianosainen, jolla ei ole nettiä, ei saa tietoa lupapäätöksestä. Lupapäätöksen sivulla 11 tiedottamisesta on sanottu, että päätös on nähtävillä ympäristösihteerin toimistolla, mutta sen aukioloaikoja tai paikkaa ei ole kerrottu. Kunnan jäsenet, muualla asuvat varsinkaan, eivät pysty kyseisen tiedon perusteella käydä tutustumassa asiakirjoihin. Ei myöskään ole kerrottu, että asiakirjat ovat netissä, mutta eri paikassa eli kuulutuksen liitteinä. Päätöksen muutoksenhakukohdassa ei kerrota, että päätökseen on liitetty valitusosoitus. Päätöksen liitteenä ei ole karttaa laitoksen sijoittumisesta. Päätöksessä ei puhuta mitään muutoksenhakuajasta. Tieto 30 päivästä lukee vain kuulutusasiakirjassa. Olennaiset tiedot on ripoteltu eri paikkoihin, mutta kokonaiskuva ei ole annettu missään. Valitusosoituksesta ei ilmene viimeistä muutoksenhakupäivää eikä Vaasan hallinto-oikeuden käsittelymaksua.

Soinin kuntaa ei ole kuultu eikä lausuntoa pyydetty, vaikka hankkeen vaikutukset ulottuvat Soinin kunnan alueelle. Niemikangas kuuluu Alajärven ja Lehdonperä Soinin kuntaan. Valituksessa on lisäksi esitetty karttatarkastelua sekä viitattu korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisuun KHO:2016:106, ympäristönsuojelulain 44 §:n 2 momenttiin ja maa-aineslain 13 §:ään ja esitetty, että haitankärsijöinä ovat nimenomaan Soinin kunnan asukkaat Lehdonperässä. Myöskään kaikkia asianosaisia ei ole kuultu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Valituksenalaisen päätöksen mukaan

hakemuksesta on kuultu vain 500 metrin päässä olevia. Hankekiinteistöön rajautuvia kiinteistöjä alueen itäpuolella ei ole kuultu.

Viranomaisen väite siitä, että muistutuksissa esitetyt vaatimukset on huomioitu, on virheellinen. Muistutuksesta on huomioitu vain vakuusasia. Päätöksestä ei selviä, onko elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoa otettu huomioon lupamääräyksissä ja päätöksestä puuttuu ELY:n lausunnon liitteessä ”Lupaharkinnassa huomioitavat asiat” olleita asioita. Päätös on jäänyt luvan hakijan vastineessa esittämien seikkojen varaan.

Hakijan vastinetta ei ole annettu muistutuksen tekijöille tiedoksi eikä muutoksenhakijoille ole annettu kunnan vastinetta muutoksenhakijoiden muistutukseen. Vastinetta ei liene annettu myöskään ELY:n lausuntoon. Muutoksenhakijat ovat lisäksi viitanneet Maankäyttö- ja rakennuslaki -teokseen (2014, s. 479), jossa on todettu, että muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen.

Lupapäätöksessä oleva määräys asetuksen noudattamisesta on epämääräinen. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole mainintaa MURAUS-asetuksesta. Valituksessa on lisäksi viitattu korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen 24.5.2018 taltio 2485 ja esitetty MURAUS-asetuksen 13 §:n 1 ja 2 momentteihin viitaten, että ympäristöluvassa olisi tullut asettaa määräyksiä melun ja hengitettävien hiukkasten pitoisuuksien tarkkailusta, koska maasto-olosuhteet eivät ole erityisen suojaavat yli 500 metrin etäisyydellä toiminnasta sijaitseviin haitankärsijöihin ja koska melulle altistuva vapaa-ajan käytössä oleva rakennus on murskaustoiminnassa vilkkaasti liikennöitävästä tiestä alle 500 metrin etäisyydellä noin 350 metrin päässä ja koska kyseisen kiinteistön rajasta tielle on vain noin 227 metriä. Määräysten antamatta jättämisestä ei ole esitetty selvitystä.

Hakemuksesta puuttuu arvio toiminnan riskeistä ja tiedot onnettomuuksien estämisestä ja poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumisesta. Hakemuksessa ei ole yleiskuvausta, eikä minkäänlaista ympäristönsuojelulain 15 §:n mukaista varautumissuunnitelmaa. Vasta hakijan vastineessa on esitetty tietoja panostuksesta ja ilmoitettu, että louhintatyöstä tehdään riskikartoitus. Lupaehdoissa ei sanota mitään räjäytystöistä, kuka niitä suorittaa ja millä kokemuksella. Myös kuljetusreitit on kuvattu tarkemmin vasta päätöksessä, kun on siteerattu hakijan vastinetta muistutukseen. Tietojen olisi tullut olla jo hakemus- ja kuulutusvaiheessa. Hakemus ja yhtiön vastine louhinnan ja murskauksen toteuttamisesta ja liikennemääristä eivät vastaa toisiaan.

Hakemuksessa ei ole esitetty selvitystä omistus- ja hallinto-oikeudesta eikä selvitystä yhtiön nimenkirjoitusoikeudesta.

Hakemuksessa ei ole esitetty vakuutta jälkihoitotoimenpiteiden toteuttamiseksi eikä vakuutta pyyntöön aloittaa toiminta muutoksenhausta huolimatta. Lupaviranomaisen olisi tullut määrätä kummatkin vakuudet erikseen. Joka tapauksessa nyt määrätty vakuus on pidätettävä siihen saakka, että toiminta on

lopetettu ja alue ennallistettu vaatimusten mukaisesti. Päätöksestä ei käy ilmi yksityiskohtaiset tiedot vakuuden maksamisesta, maksunsaajasta ja eräpäivästä sekä sanktioista, jollei näin toimita. Valituksessa on viitattu eräissä muissa päätöksissä asetettuihin vakuuksiin ja esitetty, ettei määrätty vakuus ole myöskään määrältään riittävä.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Muutoksenhakijat ovat hallinto-oikeuden pyynnöstä toimittaneet lisäselvitystä valitusoikeuden perusteista.

Lisäselvityksen mukaan [REDACTED] ovat [REDACTED] kuolinpesän osakkaina kiinteistön [REDACTED] omistajia. Asia koskee heidän etua ja oikeutta valituskirjelmässä kuvatulla tavalla. Muilta osin lisäselvityksessä on muutoksenhakijoiden valitusoikeuden perusteina viitattu valituksessa esitettyyn.

Hallinto-oikeus on varannut Alajärven tekniselle lautakunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen sekä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Alajärven kaupungille ja Alajärven kaupungin terveydensuojeluviranomaiselle tilaisuuden vastineen antamiseen valituksesta ja lisäselvityksestä. Alajärven kaupunki ja Alajärven kaupungin terveydensuojeluviranomainen eivät antaneet vastinetta.

Alajärven tekninen lautakunta on antanut lausunnon, jossa on tuotu esiin muun ohessa seuraavaa:

Lupaharkinnassa on toimittu ympäristönsuojelulain 48 §:n ja normaalien käytäntöjen mukaan. Luvanmyöntämisedellytykset on selvitetty ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaan. Ottoalueen luontoarvot on kartoitettu Louhukankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettelyn yhteydessä. Ottoalueella ei ole tavattu erityisiä, suojeltavia kasvi- tai eläinlajeja, joiden elinympäristö tulisi säilyttää ottotoimintaa rajoittamalla. Alueen sijainti on esitetty täsmällisesti hakemuksessa ja hakemus on ollut nähtävillä asianmukaisesti. Päätöksessä on todettu, että ELY-keskuksen lausunto on otettu huomioon lupaehdoissa.

Tampereen teknillisen yliopiston tekemän selvityksen mukaan Alajärvellä arseenipitoisuus ei ole huomattava, verrattuna esimerkiksi Pirkanmaan pitoisuuksiin (Tampereen teknillinen yliopisto, Arseeniriskin hallinta kiviainesliiketoiminnassa, 2016). ELY-keskus eikä terveydensuojeluviranomainen ole lausunnoissaan edellyttänyt arseenitutkimuksia. Pölyn ja vesien hallinta on esitetty louhintasuunnitelmassa. Ottoalue ei sijaitse pohjavesialueella. Oton vaikutuspiirissä ei ole pohjavedenottoa tai yksityistalouksien kaivoja.

Ottotoiminta liittyy tuulipuiston rakentamisen mukaiseen toimintaan ja toiminta sijoittuu tv-alueen sisäpuolelle, joten se on kaavan mukaista toimintaa.

Lupahakemuksen tiedottamisessa on toimittu ympäristönsuojelulain 44 §:n mukaisesti. Lupahakemuksesta on julkaistu kuulutus 26.1.2021 kaupungin verkkosivuilla. Lupahakemuksesta koskevat asiakirjat ovat olleet nähtävillä kaupungin verkkosivuilla koko kuulutusajan 26.1.2021–5.3.2021. Kuulutuksessa on yhteystiedot lisätietojen antamiseksi. Lisäksi lupahakemuksesta on julkaistu kuulutus Järviseutu-lehdessä, jonka levikkialueeseen Soini kuuluu.

Kuulutus lupapäätöksestä on tehty ympäristönsuojelulain 85 §:n mukaan. Kaikilla on ollut mahdollisuus tutustua asiakirjoihin, sekä verkkosivuilla että ympäristösihteerin toimistossa. Asia on julkaistu Järviseutu-lehdessä 28.4.2021 olleella kuulutuksella. Lupapäätös ja kuulutus ovat olleet nähtävillä Alajärven kaupungin verkkosivuilla. Lupapäätöksen asiakirjat ovat olleet nähtävillä verkkosivuilla kuulutus-osiossa, mistä on ilmoitettu selkeästi lehdessä. Lupapäätöksen pöytäkirja on ollut esillä verkkosivuilla päätökset-osiossa. Lisäksi kaikki asiakirjat ovat olleet nähtävillä ympäristösihteerin toimistossa kuulutuksen ajan. Kuulutus päätöksestä on lähetetty asianosaisille kirjeellä 27.4.2021, jossa on ollut selkeät ohjeet asiakirjojen löytämiseksi. Lisäksi muistuttajille on lähetetty sähköpostilla päätösasiakirja. Tarvittava tieto muutoksenhausta ilmenee kuulutuksesta.

Lupapäätöksen lupaehdoissa kohdassa 5 on määrätty, että toiminnasta ei saa aiheutua melu-, pöly- eikä värinähaittaa lähimmille kiinteistöille eikä alueella liikkuville. Lisäksi räjäytyksistä ei saa aiheutua haittaa tai vaaraa naapurikiinteistöille.

Riskienhallintaa on kuvattu louhintasuunnitelmassa. Hakemuksen useassa kohdassa on otettu kantaa riskeihin ja onnettomuuksiin.

Hakemuksen on allekirjoittanut hakijan yhteyshenkilö asianmukaisesti. Hakemuksessa on allekirjoitus ja nimenselvennys. Allekirjoittajalla on nimenkirjoitusoikeus.

Tuulipuiston tiestö näkyy kaavakartalla. Operointi tapahtuu hankealueella.

Vakuus on asetettu ja se on ilmoitettu lupapäätöksessä.

Ottoalue on perustettu tuulipuistoalueelle, jolla minimoidaan ympäristölle aiheutuvat haitat.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (ELY-keskus) on antanut vastineen, jossa on ensinnä todettu, että ELY-keskus on ottanut kantaa Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy:n lupahakemukseen Alajärven kaupungille 3.3.2021 annetussa lausunnossa. Vastineessa on lisäksi tuotu esiin seuraavaa:

Valituksessa on viitattu pintavesien valuma-aluejakoon. Valituksen mukaan ottamisalueelta kulkeutuisi haitallisia vesiä pohjavesialueelle. Ottamisalue sijaitsee 3. jakovaiheen valuma-alueella Hämeenjoen valuma-alue (47.056). Edellä mainitulta valuma-alueelta pintavedet purkautuvat Kuninkaanjokeen. Moukarinharjun pohjavesialue sijaitsee noin 2 kilometrin etäisyydellä ottamisalueesta pohjoiseen. Pohjavesialueen rajauksella osoitetaan se alue, jolla on merkitystä pohjavesialueella muodostuvan veden laatuun ja määrään, toisin sanoen pohjavesi muodostuu pohjavesialueella. Kalliokiviaineksen ottamisalueen ja Moukarinharjun pohjavesialueen välisen etäisyyden ja pintavesien virtaussuuntien vuoksi ei kalliokiviaineksen ottamisella ole haitallista vaikutusta Moukarinharjun pohjavesialueen pohjaveden laatuun. Alue on pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisesta laaditun selvityksen mukaan maa-ainestenottoon soveltuvaa aluetta.

Tukkikankaan kiinteistölle haettu maa-ainesten ottolupa on ottomäärältään 100 000 m³ ja ottoaika 5 vuotta. Tällöin vuotuinen ottomäärä lupahakemuksen mukaan alueella on 20 000 m³. YVA-lain (252/2017) hankeluettelon kohdan 2b mukaisesti kiven, soran tai hiekan ottoon sovelletaan YVA-menettelyä, kun ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa. Valituksessa viitatus Taatinkallion ottolupa on myös 100 000 m³ ja ottoaika 5 vuotta. Taatinkallio sijaitsee noin 2 kilometrin etäisyydellä Tukkikankaasta. Yhteinen ottomäärä hankkeilla olisi vuodessa 40 000 m³ eli hanke ei olisi yhteenlasketunakaan suoraan YVA-lain hankeluettelon mukainen. Alueiden etäisyys toisistaan sekä Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy:n maa-ainesten ottoalueista on niin pitkä, ettei näillä alueilla ole todennäköisesti odotettavissa YVA-lain tarkoittamia yhteisvaikutuksia.

Maa-ainesten ottohakemuksessa on mainittu, että toiminnan ympäristövaikutukset on arvioitu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017 annetun lain mukaisesti. Tällaista arviointia ei ole tehty. Samalla alueella sijaitsevan tuulivoimahankkeen (Louhun-Möksyn tuulivoimahanke, Alajärvi ja Kyyjärvi) osalta on tehty aiemmin voimassa olleen YVA-lain (468/1994) mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely vuosina 2013–2014. Kyseisessä Louhun-Möksyn tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä ei ole arvioitu maa-ainesten ottoa eikä sen vaikutuksia. Mikäli näin olisi tehty, olisi lupapäätöksistä tullut käydä ilmi, kuinka YVA-selostus ja siitä annettu lausunto on huomioitu lupapäätöksissä.

Ottomäärän jäädessä huomattavasti alle voimassa olevan YVA-lain (252/2017) hankeluettelon mukaisen rajan ja edellä mainittujen muiden perusteiden nojalla YVA-menettelylle ei ole kyseessä olevan ottotoiminnan osalta tarvetta.

Valituksessa viitatussa luontoselvityksessä viitattu kallioalue on rajattu muuna arvokkaana elinympäristönä, ei metsälain 10 § tarkoittamana erityisen tärkeänä elinympäristönä, jotka on luontoselvityksen kartalla rajattu erikseen. Louhun-Möksyn tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on selvitetty tuulivoiman hankealueen kasvi- ja eläinlajistoa. Yhteysviranomaisen on myös ottanut kantaa selvityksien

riittävyteen. Suunniteltu maa-ainesotto sijaitsee noin 200 metriä lähimmästä suunnitellusta voimalasta.

Vastineessa on lisäksi viitattu yhteysviranomaisen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta annettuun lausuntoon, jossa on arvioitu tuulivoimahankkeen vaikutuksia valituksissa viitattuihin maakotkaan, metsäpeuraan ja suurpetoihin. Maa-ainesottoalueella ei ole luonnonsuojelulailta suojeltujen eläinlajien lisääntymis- tai levähdyspaikkoja eikä suojeltujen petolintujen pesäpaikkoja. Jäkäläpeitteiset kallioalueet ja karut kankaat ovat tärkeitä metsäpeuran talvilaitumia. Luonnonvarakeskukselta saadun tiedon mukaan maa-ainesottoalue sisältyy laajempaan metsäpeuran talviseen elinalueeseen. Pantapeuroja on todettu talvehtivan Niemikankaalla. Kyseisen maa-ainesottokohteen vaikutusta metsäpeuraan on kuitenkin vaikea arvioida koko alueen luonteen muuttuessa metsäpeuralle huonompaan suuntaan tuulivoiman rakentamisesta johtuen.

Yhtiö on antanut valituksesta, lisäselvityksestä, lausunnosta ja vastineesta vastineen ja vaatinut, että valitus on hylättävä kaikilta osin eikä asiaa tule palauttaa uudelleen käsiteltäväksi. Asiassa ei ole perusteita määrätä täytäntöönpanon keskeytystä tai kieltää täytäntöönpanoa.

Vastineena on ensinnä viitattu yhtiön lupaviranomaiselle antamaan 24.3.2021 päivättyyn vastineeseen, jossa on yhtiön mukaan jo otettu kantaa useisiin valituksessa esitettyihin väitteisiin koskien meluhaittaa, pölyhaittaa, tärinää ja kuljetuksia. Vastineena on lisäksi esitetty muun ohessa seuraavaa:

Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy:llä ja Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy:llä on lainvoimaisia rakennuslupia yhtiön Louhukankaan ja Möksyn tuulivoimalueille yhteensä 39 tuulivoimalalle, Louhukankaalle 23 ja Möksyyn 13. Yhtiöt rakentavat vuosien 2021–2023 aikana kyseisille alueille tuulivoimapuistot rakennuslupien mukaisesti. Tuulivoimaloiden rakentamiseen tarvitaan kiviainesta erityisesti tiestön rakentamiseen ja kunnostamiseen, voimaloiden perustuspaikoille sekä voimaloiden nostoalueille. Luvanhakija on kartoittanut kiviainesten ottoon soveltuvia alueita ja sopiville alueille on haettu ympäristö- ja maa-ainesluvat seuraavasti: Niemikangas 270 000 tonnia, Taatinkallio 270 000 tonnia sekä Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy:n hakemus kiviainesten ottoon kiinteistöllä, joka sijaitsee yli viiden kilometrin etäisyydellä muutoksenhaun alaisesta päätöksestä ja luvasta. Luvan hakijan suunnitelmat ja kiviainestarpeet ovat päivittyneet ja Taatinkallion lupa on 4.7.2022 päivätyllä ilmoituksella peruutettu tarpeettomana. Kaikki irrotettava kiviaines käytetään yhtiöiden Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy ja Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy tuulivoimahankkeiden rakentamiseen.

Kuten ELY-keskus on vastineessaan todennut, YVA-lain tarkoittamia yhteisvaikutuksia ei todennäköisesti ole odotettavissa. Taatinkallion luvan peruuttaminen vähentää suoraan valituksessa väitettyjä yhteisvaikutuksia.

Hakija on omalta osaltaan menetellyt lupaprosessin mukaisesti. Yhtiön puolesta hakemuksen on allekirjoittanut toimivaltainen edustaja. Lupaehtojen mukainen vakuus on asetettu 12.10.2021 ennen toiminnan aloittamista.

Maa- ja kiviaineksen ottotoiminnan riskienhallintaa on kuvattu louhintasuunnitelmassa sekä kiviaineksen ottotoiminnasta laaditussa tarkkailusuunnitelmassa, jotka molemmat asiakirjat ovat lupahakemuksen liitteitä.

Yhtiö on viitannut maa-aineslain 3, 4 ja 6 §:iin sekä todennut, että ottotoiminta liittyy olennaisesti tuulipuiston rakentamisen mukaiseen toimintaan, joten se on kaavan mukaista toimintaa. Ottoalueen luontoarvot on kartoitettu tuulivoimahankkeen YVA-menettelyn yhteydessä. Ottoalueelta ei ole tavattu erityisiä, suojeltavia kasvi- tai eläinlajeja, joiden elinympäristö tulisi säilyttää ottotoimintaa rajoittamalla. Murskaamo sijoittuu kolme voimalapaikkaa käsittävälle tv-3-alueelle, mikä mahdollistaa murskaamon sijoittamisen riittävän etäälle voimalapaikasta. Louhoksella on louhinta- ja murskaustoimintaa vain Louhukankaan tuulipuiston maanrakennustöiden ajan ja toiminta päättyy hyvissä ajoin ennen voimaloiden pystytyksiä. Tuulivoimaloiden lähellä olevia maa-ainepaikkoja kartoitettaessa on erityistä huomiota kiinnitetty maa-ainepaikkojen sijaintiin suhteessa ympäröivään asutukseen ja suojaetäisyyksiin, jotta maa-aineksen otosta ja murskaamisesta syntyvät haitat olisivat mahdollisimman vähäiset. Hakemusasiakirjoissa on myös eritelty millä toimilla maa-aineksen otosta ja murskaamisesta syntyviä haittoja ehkäistään.

Hallinto-oikeus on varannut yhtiölle tilaisuuden täydentää vastinettaan sen vuoksi, että Alajärven tekninen lautakunta on yhtiölle lähetetyn vastinepyynnön jälkeen toimittanut hallinto-oikeudelle antamansa lausunnon uudelleen. Ensimmäisessä lähetyksessä lausunnosta oli puuttunut sivuja. Yhtiö on antanut hallinto-oikeudelle uuden, pääosin samansisältöisen vastineen.

Muutoksenhakijat ovat antaneet lausunnosta ja vastineista vastaselityksen.

Merkintä

Vaasan hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksen Alajärven kaupungin teknisen lautakunnan 22.9.2021 antamasta päätöksestä 16.9.2021 § 78, jolla Ilmatar Alajärvi Möksy Oy:lle on myönnetty lupa maa-ainesten ottamiselle sekä kallion louhinnalle ja louheen murskaamiselle kiinteistölle 5-874-4-2. Asian diaarinumero hallinto-oikeudessa 21265/2021.

Hallinto-oikeudella on valituksenalaista asiaa ratkaistessaan ollut käytettävissään Vaasan hallinto-oikeuden päätökset 10.11.2022 numerot 1242/2022 ja 1243/2022 koskien [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksia Alajärven kaupungin teknisen lautakunnan Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy:lle ja Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy:lle myönnettyistä luvista maa-ainesten ottamiselle sekä kallion louhinnalle ja louheen murskaamiselle kiinteistöille 5-401-55-6 ja 5-401-1-234 sekä päätösten perusteena olleet asiakirjat. Asioiden diaarinumerot hallinto-oikeudessa 20922/2021 ja 21195/2021.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus ei tutki [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valitusta [REDACTED] tekemänä. Valitus tutkitaan [REDACTED] tekemänä.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

1. Valituksen tutkiminen

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta muun ohessa, jos valittajalla ei ole valitusoikeutta.

Maa-aineslain 20 §:n mukaan maa-aineslain 4 a §:ssä tarkoitettuun yhteiseen lupapäätökseen haetaan muutosta siten kuin ympäristönsuojelulain 190, 191, 196 ja 197 §:ssä säädetään. Asianosaiseen sovelletaan tällöin, mitä ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentissa säädetään. Ympäristönsuojelulain 43 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on se, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Ympäristönsuojelulain 191 §:n 1 momentin mukaan valitusoikeus on muun muassa asianosaisella.

Valituksessa [REDACTED] valitusoikeus on perustettu sekä kunnan jäsenyyteen että asianosaisuuteen. [REDACTED] valitusoikeus on perustettu asianosaisuuteen. Valituksen mukaan [REDACTED] osin omistama kiinteistö [REDACTED] sijaitsee Alajärvellä ja kiinteistön omistajat ovat kunnan jäseniä. Muutoksenhakijoiden asianosaisuutta on valituksessa ja lisäselvityksessä perusteltu sillä, että muutoksenhakijat ovat haitankärsijöinä asianosaisia, koska he omistavat ja hallitsevat kiinteistöjä sellaiselta etäisyydeltä haettua murskaus- ja louhintapaikkaa, että toiminnan haitalliset melu-, pöly- ja värinävaikutukset ulottuvat kyseisille kiinteistöille johtuen vallitsevasta tuulen suunnasta ja siitä, että toiminnasta aiheutuvat haitat leviävät maaston alavuudesta johtuen esteettä laajalle alueelle.

Hallinto-oikeus toteaa ensinnä, että kysymyksen ollessa maa-aineslain 4 a §:ssä tarkoitettua maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien yhteiskäsittelystä, valitusoikeus voi edellä maa-aineslain 20 §:n ja ympäristönsuojelulain 191 §:n mukaisesti perustua muutoksenhakijan asianosaisuuteen. Yhteiskäsittelyssä annetun lupapäätöksen muutoksenhakuun ei sovelleta maa-aineslain 20 a §:ää, jonka mukaan maa-aineslain mukaisesta päätöksestä on valitusoikeus myös kunnan jäsenellä. Valitusoikeutta ei siten voida nyt perustaa valituksessa esitetysti kunnan jäsenyyteen.

Hallinto-oikeus toteaa, että arvioitaessa valitusoikeutta ympäristönsuojelulain mukaisessa lupa-asiassa on otettava huomioon hakemuksessa esitetty toiminta ja sen arvioitavat vaikutukset sekä haitankärsijöiden omistamien tai hallinnoimien kiinteistöjen sijainti suhteessa toiminnan arvioituun

vaikutusalueeseen sekä muut mahdolliset seikat, jotka voisivat osoittaa laissa tarkoitettua asianosaisuutta.

Valituksessa esitetyn mukaan [REDACTED] omistaman kiinteistön I [REDACTED] sekä J [REDACTED] omistaman kiinteistön [REDACTED] etäisyys haetusta louhinta- ja murskausalueesta on noin kolme kilometriä. Hallinto-oikeudella käytettävissä olevan tiedon sekä hallinto-oikeuden tekemän karttatarkastelun mukaan [REDACTED] osin omistaman kiinteistön [REDACTED] etäisyys haetusta louhinta- ja murskausalueesta on yli viisi kilometriä. Muutoksenhakijat ovat edellä esitetysti perustelleet valitusoikeuttaan toiminnasta kyseisille kiinteistöille ja niiden käytölle aiheutuvilla haitallisilla melu- pöly- ja värinävaikutuksilla.

Hallinto-oikeus toteaa, että kun otetaan huomioon toiminnan sijainti, louhinta- ja murskaustoiminnasta sekä sen laajuudesta ja toteutustavasta saadut tiedot sekä puheena olevien kiinteistöjen pitkät etäisyydet haetusta toiminta-alueesta, ei hakemuksessa kuvatun ja valituksenalaisella päätöksellä sallitun louhinta- ja murskaustoiminnan voida katsoa koskevan puheena olevien muutoksenhakijoiden oikeutta ja etua siten, että heillä olisi asianosaisina valitusoikeus asiassa. Kun muutakaan perustetta valitusoikeuden perusteeksi ei ole esitetty, valitus on [REDACTED] tekemänä jätettävä tutkimatta.

2. Pääasia

Muutoksenhaun keskeinen sisältö

Hallinto-oikeuden on valituksen johdosta ensin ratkaistava, onko valituksenalainen päätös kumottava ja asia palautettava lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi asian käsittelyssä valituksen mukaan tapahtuneiden menettelyvirheiden vuoksi taikka sen vuoksi, ettei hankkeesta ole ennen lupa-asian ratkaisemista valituksessa esitetyin perustein edellytetty laadittavaksi ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

Mikäli päätöstä ei ole kumottava ja asiaa palautettava lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi, hallinto-oikeuden on valituksen johdosta seuraavaksi ratkaistava, onko luvan myöntämisen edellytykset kalliokiviaineksen ottamiseen ja kalliokiviaineksen louhintaan ja murskaamiseen voitu lupaviranomaiselle esitetyn selvityksen perusteella arvioida riittävällä tavalla. Mikäli selvitykset ovat olleet lupa-asian ratkaisemiseksi riittävät, on hallinto-oikeuden valituksen johdosta otettava kantaa siihen, täytyvätkö luvan myöntämisen edellytykset sekä maa-ainesten ottamisen että ympäristöluvan myöntämisen osalta. Mikäli yhteinen lupa on voitu myöntää, on valituksen johdosta vielä arvioitava, onko valituksenalaisella päätöksellä annettuja lupamääräyksiä taikka vakuutta koskevia määräyksiä valituksessa esitetyn perusteella muutettava. Hallinto-oikeuden on valituksen johdosta lausuttava myös yhtiölle myönnetystä oikeudesta aloittaa toiminta muutoksenhausta huolimatta.

Keskeiset sovellettavat säännökset

Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan alueella, jolla on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin (voimassa 31.5.2023 saakka, muutettu lailla 10/2023, voimaan 1.6.2023) hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään.

Saman pykälän 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1–5 kohtien mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasiutusta.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan.

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista.

Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntyminen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Maa-aineslain 1 §:n 2 momentin (voimassa 31.5.2023 saakka, muutettu lailla 16/2023, voimaan 1.6.2023) mukaan ainesten ottamisessa on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä muualla laissa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Maa-aineslain 3 §:n mukaan tässä laissa tarkoitettuja aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu: 1) kauniin maisemakuvan turmeltumista; 2) luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista; 3) huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa; tai 4) tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Saman pykälän 2 momentin mukaan alueella, jolla on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, katsottava, ettei ottaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa.

Maa-aineslain 6 §:n 1 momentin mukaan lupa ainesten ottamiseen on myönnettävä, jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa. Asiaa harkittaessa on otettava huomioon myös lupamääräysten vaikutus.

Maa-aineslain 11 §:n 1 momentin mukaan ainesten ottamista koskevaan lupaan on liitettävä määräykset siitä, mitä hakijan on noudatettava hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi, jolleivät sanotut seikat käy ilmi ottamissuunnitelmasta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan lupamääräykset on annettava: 1) ottamisalueen rajauksesta, kaivausten ja leikkausten syvyydestä ja muodosta sekä ottamistoiminnan etenemissuunnista; 2) alueen suojaamisesta ja siistimisestä ottamisen aikana ja sen jälkeen; sekä 3) puuston ja muun kasvillisuuden säilyttämisestä, uusimisesta ja uusista istutuksista ottamisen aikana ja sen jälkeen.

Edelleen saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä voidaan lisäksi antaa: 1) ottamiseen liittyvistä laitteista ja liikenteen järjestämisestä erityisesti pohjaveden suojelemiseksi; 2) ajasta, jonka kuluessa tämän pykälän nojalla määrätyt toimenpiteet on suoritettava; sekä 3) muista hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

Luonnonsuojelulain (1096/1996, voimassa 31.5.2023 saakka) 6 luvussa säädetään eliölajien suojelusta.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 39 §:n 2 momentin mukaan sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu. Luonnonsuojeluasetuksen (160/1997, voimassa 31.5.2023 saakka) 19 §:n mukaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 39 §:n 2 momentissa tarkoitettuja suuria petolintuja ovat muiden ohessa kotka (*Aquila chrysaetos*).

Neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) liitteessä IV luetellaan yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Karhu (*Ursus arctos*) ja susi (*Canis lupus*) ovat liitteessä IV (a) tarkoitettuja eläinlajeja.

Luontodirektiivin liitteessä II luetellaan yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Metsäpeura (*Rangifer tarandus fennicus*) on luontodirektiivin liitteen II tarkoittama laji. Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevista erityissäännöksistä säädetään luonnonsuojelulain (1096/1996) 10 luvussa.

Asiassa saatua selvitystä

Hakemus koskee kalliokiviaineksen ottamista sekä kallion louhintaa ja murskausta Alajärven Niemikankaalla kiinteistöllä 5-401-19-59 Tukkipangas lähellä Soinin kunnan rajaa. Hakemukseen liitetyn ottamissuunnitelman

mukaan tuotettava kiviaines tullaan käyttämään tuulivoimapuiston maarakentamiseen.

Hakemuksen mukaan toiminta-alueen kokonaispinta-ala on noin 1,6 hehtaaria, josta ottoalueen koko on noin 0,8 hehtaaria. Ottoalueen luoteispuolista osaa hyödynnetään tukitoiminta-alueena. Kokonaisottomäärä on 100 000 m³. Alueella louhittaisiin ja murskattaisiin viiden vuoden aikana vuosittain keskimäärin 54 000 tonnia kiviainesta ja yhteensä noin 270 000 tonnia. Maksimitilanteessa toiminta loppuunsaatettaisiin noin vuodessa. Tuotettava kiviaines varastoidaan tuotantoalueella.

Alueella on voimassa Alajärven kaupunginvaltuuston 26.1.2015 § 5 hyväksymä Louhukankaan tuulivoima-alueen osayleiskaava. Haettu toiminta-alue sijaitsee yleiskaavan maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella (kaavamerkintä M-1) ja alueella, joka on yleiskaavassa rajattu tuulivoimalan alueeksi (tv/3). Tv/3-rajauksen sisälle on osoitettu kolme ohjeellista tuulivoimalan sijaintipaikkaa (kaavakartalla tuulivoimalanumerot 12, 6 ja 4). Suunniteltu toiminta-alue sijoittuu tuulivoimalan numero 12 ohjeellisesta sijaintipaikasta noin 200 metriä etelään. Yleiskaavakartalla on osoitettu tuulivoimaloiden ohjeellisille sijoituspaikoille johtavat nykyiset tai parannettavat tieyhteydet sekä ohjeelliset uudet huoltotiet. Ottamissuunnitelman ja sen liitteiden mukaan kulku toiminta-alueelle järjestetään ottoalueen pohjoispuoleiselta metsäautotieltä samaa reittiä, josta on suunniteltu kulku tuulivoimalalle numero 12.

Haetulla ottamisalueelle tai sen läheisyyteen ei ole osoitettu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, suojeltavia kulttuuriympäristöjä eikä muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja kohteita. Alueella tai sen lähistöllä ei ole suojeltuja luontokohteita tai luonnonsuojelualueita. Haettua toiminta-aluetta ei ole luokiteltu valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi.

Ottoalueen maanpinnan taso vaihtelee +170 m...+172 m välillä. Haettu louhintasyvyys on 20–22 metriä ja alin louhintataso +150 m. Toiminnan aikana louhokseen kertyvät vedet pumpataan toimintakiinteistölle louhoksen länsipuolisen suon reunaan. Reunaojaan kaivetaan pumppauskohdalle tai ojan virtaussuunnan alapuolelle selkeytysallas. Valumavesiä on arvioitu syntyvän ainoastaan kovien sateiden yhteydessä. Kallion rakoilusta johtuva vesi lisää pumpattavan veden määrää jonkin verran. Suon vesitaloudessa ei ole arvioitu tapahtuvan oleellisia muutoksia eikä pumppauksen ole arvioitu aiheuttavan vettymistä vesien kulkureitin varrella. Louhoksen arvioidaan täyttyvän lopputilanteessa vedellä noin tasolle +160,0 m. Murskaustoiminnassa ei muodostu jätevesiä. Sosiaalitulojen jätevedet kerätään erilliseen säiliöön. Tukitoiminta-alue metsitetään tai sen annetaan metsittyä luontaisesti, ellei sillä ole käyttöä esimerkiksi varastoalueena.

Hakemuksen mukaan toiminnasta syntyy melu- ja pölypäästöjä kallion porauksessa ja räjäytyksissä, louheen murskaamisessa ja murskeen kuormaamisessa sekä liikennöinnistä murskepintaisilla metsäautoteillä. Porauksen keskimääräinen toiminta-aika olisi 1 500 tuntia vuodessa ja

toiminta-ajat maanantaista perjantaihin kello 07–21. Porausjaksoja olisi ympäri vuoden. Porauksen lähtömelutaso on 122 dB. Rikotuksen keskimääräinen toiminta-aika olisi 1 200 tuntia vuodessa ja toiminta-ajat maanantaista perjantaihin kello 08–18. Rikotusjaksoja olisi ympäri vuoden. Rikotuksen lähtömelutaso on 123 dB. Räjähdyksiä olisi muutama räjäytys viikossa maanantain ja perjantain välisenä aikana kello 08–18. Murskauksen keskimääräinen toiminta-aika olisi 2 500 tuntia vuodessa ja toiminta-ajat maanantaista perjantaihin kello 06–22. Murskausjaksoja olisi ympäri vuoden. Käytössä olisi siirrettävä murskauslaitos, joka sijoitetaan tukitoiminta-alueelle ja tilan salliessa ottoalueelle. Murskauksen lähtömelutaso on 122 dB.

Kiviaineksen kuormaamista ja kuljettamista tehtäisiin maanantaista perjantaihin vuoden ympäri kello 06–22. Kuljetuksien ja lastaamisen tärinävaikutus on arvioitu vähäiseksi. Kiviaineskuljetusten enimmäismääräksi on arvioitu 150–250 täysperävaunuyhdistelmää päivässä. Yhtiön lupaviranomaiselle antaman vastineen mukaan valtaosa raskaasta liikenteestä muodostuu työmaa-alueella tuotetun murskeen kuljettamisesta työmaa-alueen sisällä ja että hakemuksessa esitetty kuljetusten enimmäismäärä on laskennallinen maksimi. Käytännössä autojen määrä tulee olemaan pienempi. Kivenotto toteutetaan vaihteittain yhdellä ottoalueella kerrallaan siten, että kivenotto ajoittuu pääosin tuulipuiston maanrakennustöiden ajalle, noin vuoden pituiselle ajanjaksolle. Kuljetusreitit muodostuvat hankealueen sisällä olemassa olevasta ja sinne rakennettavasta tiestöstä.

Haettu ottamisalue ja sen ympäristö on hakemuksessa ja ottamissuunnitelmassa esitetyn mukaan metsätalouksikäytössä olevaa kuivahkoa mäntykangasta. Alueen länsipuolella sijaitsee Honkinevan turvetuotantoalue. Toiminta-alueita lähin asutus sijaitsee idän suunnalla noin 2,8 kilometrin etäisyydellä Soinin kunnan Lehdonperän kylässä. Ottoalueesta noin kilometrin etäisyydellä koilliseen Soinin kunnan puolella sijaitsee kiinteistöllä [REDACTED] vapaa-ajankäytössä oleva rakennus, jonka käyttövesi otetaan avolähteestä ja jonne tehdään talvisin hiihtolatu. Lähimmän kiviaineskuljetuksissa käytettävän metsäautotien etäisyys rakennuksesta on noin 350 metriä.

Alue ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella. Etäisyys lähimpään I-luokan pohjavesialueeseen (Moukarinharju 1000514) on noin kaksi kilometriä toiminta-alueesta pohjoiseen. Tekninen lautakunta on hallinto-oikeudelle annetussa lausunnossa esittänyt, että Tampereen teknillisen yliopiston tekemän selvityksen mukaan Alajärvellä arseenipitoisuus ei ole huomattava verrattuna erimerkiksi Pirkanmaan pitoisuuksiin.

Yhtiö on hakemuksessaan viitannut Louhun tuulivoimahankkeen yhteydessä tehtyyn ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn ja esittänyt, että suunnittelualueen luontoarvot on selvitetty Louhukankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettelyn yhteydessä. Hakemukseen on liitetty Louhun tuulivoimapuiston luontoselvitys (4.2.2014, Ramboll), jossa on esitetty kesällä 2013 tehtyjen inventointien perusteella suunnittelualueen metsien ja metsämaan yleiskuvaus, arvokkaat luontokohteet sekä kuvaukset rakentamisalueiden kasvillisuudesta ja luontotyypeistä. Selvityksessä on

esitetty karttakuva (kuva 2–3), johon on Metsäkeskukselta saatujen tietojen perusteella rajattu tuulivoimahankkeen suunnittelualueella olevat arvokkaat luontokohteet ja metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Kuvassa voimalan T8, sittemmin yleiskaavakartalla voimala numero 12, länsi- ja eteläpuolelle on rajattu kallioalue muuna arvokkaana elinympäristönä. Haettu toiminta-alue sijoittuu kyseisen kallioalueen länsirinteeseen. Luontoselvityksen mukaan tällaiset muut kallioalueet, jotka eivät kuulu metsälakikohteisiin, ovat puustoltaan tyypillistä kasvatusmännikköä, joilla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Toiminta-alueen länsipuolelle sijoittuvien Honkikankaan ja Taatinkallion alueet on inventoitu valituksessa viitatussa Louhukankaan tuulivoima-alueen eteläosan luontoselvityksessä (21.8.2014, Ramboll). Selvityksen johdannon mukaan raportissa on kuvattu Louhukankaan osayleiskaava-alueen eteläosaan kevät- ja kesäkaudella 2014 laadittujen luontoselvitysten tulokset. Alueella on tehty metsäkana-, liito-orava-, pesimälinnusto- sekä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset yleiskuvan saamiseksi eteläisen osayleiskaava-alueen luonnon yleispiirteistä sekä siitä, esiintyykö alueella lajistoa tai arvokkaita elinympäristöjä ja kohteista, jotka tulee kaavaa laadittaessa ottaa huomioon.

Hakemuksessa ja ottamissuunnitelmassa esitetyn mukaan johtuen haetun ottamisalueen sijainnista tuulivoimarakentamiseen osoitetulla yleiskaava-alueella toiminnalla ei ole arvioitu olevan vaikutusta luontoon ottamisalueen ulkopuolella eikä vaikutusta vesistöihin tai pohjaveteen. Vaikutukset pintavesiin on arvioitu pääasiassa paikallisiksi eikä niistä aiheudu pitkäaikaisia vaikutuksia. Louhinnasta aiheutuvan melun ja pölyn leviäminen on arvioitu vähäiseksi, koska kalliota louhitaan pääasiallisesti ympäröivää maanpintaa alempana kallioseinämien suojassa. Murskauksesta aiheutuvaa melua torjutaan muun muassa murskauslaitoksen sijoittelulla mahdollisimman suojaisaan paikkaan. Murskauslaitoksen pölyämistä estetään koteloinneilla ja kastelulla. Porauksessa syntyvää pölyä kerätään poravaunun pölynkeräyslaitteistolla. Liikenteen aiheuttamaa pölyämistä estetään kastelulla. Hakemukseen on lisäksi liitetty suunnitelma toiminnan aikaisesta päästö- ja vaikutustarkkailusta.

Oikeudellinen arviointi

Menettely lupaviranomaisessa

Valituksessa on siitä tarkemmin ilmenevin perustein vedottu useisiin lupasian käsittelyssä ja päätöksen antamisessa tapahtuneisiin lupaviranomaisen menettelyvirheisiin ja vaadittu, että asia on tapahtuneiden menettelyvirheiden vuoksi palautettava lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus toteaa ensinnä, että maa-aineslain 4 a §:n 1 momentin ja ympäristönsuojelulain 47 a §:n 1 momentin mukaan maa-ainesten ottamista koskevaa lupaa ja samaa hanketta koskevaa ympäristölupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan yhtiö on laatinut yhteisen lupahakemuksen viranomaisen laatimalle lomakepohjalle,

johon on koottu luvanhakijan täytettäväksi maa-ainesten ottamista ja ympäristölupaa koskevan yhteisen lupahakemuksen käsittelyssä tarvittavia tietoja. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan lupaviranomaiselle on hakemuksessa ilmoitettujen tietojen lisäksi toimitettu hakemuksen liitteinä maanomistajan kirjallinen suostumus luvan hakemiseen, kallion louhintasuunnitelma liitteineen, Louhun tuulivoimapuiston luontoselvitys (Ramboll, 4.2.2014), selvitys moottoriperäisistä päästöistä ilmaan, kaavakartta alueella voimassa olevasta yleiskaavasta kaavamääräyksineen sekä yhtiön esitys toiminnan päästö- ja vaikutustarkkailusta.

Maa-aineslain 4 a §:n 3 momentin mukaan yhteistä lupaa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan muun ohessa, mitä ympäristönsuojelulain 42 §:ssä säädetään hakemuksesta pyydetävistä lausunnoista, 43 §:ssä asianosaisten ja osallisten kuulemisesta ja 44 §:ssä lupahakemuksen tiedoksiannosta ja lupahakemuksesta tiedottamisesta. Lisäksi käsittelyssä noudatetaan, mitä maa-aineslain 7 §:n 2 momentissa säädetään lausunnon pyytämisestä. Edelleen saman pykälän mukaan yhteiskäsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulain 85 §:ssä säädetään lupapäätöksen tiedoksiannosta ja lupapäätöksestä tiedottamisesta.

Asiassa saadun selvityksen mukaan lupaviranomaisen Alajärven kaupungin verkkosivuilla kuulutus-osiossa julkaistun hakemuskuulutuksen liitteenä on ollut lupaviranomaiselle toimitettu yhteiskäsittelyhakemus edellä todettuine liitteineen. Hallinto-oikeus toteaa, että haetun toiminnan ja ottamisalueen sijaintitieto ilmenee riittävän yksityiskohtaisesti sekä kuulutuksesta että kuulutetuista lupahakemuksesta ja hakemukseen liitetystä ottamissuunnitelmasta ja sen liitteistä. Hallinto-oikeus toteaa selvyiden vuoksi, että hakemukseen liitetty ote yleiskaavakartasta kaavamääräyksineen kuvaa maa-ainesasetuksen 3 §:n 3 momentin 4 kohdassa edellytetyksi ottamisalueen ja sen ympäristön kaavoitustilannetta.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan lupaviranomainen on pitänyt ympäristönsuojelulain 43 §:n 2 momentin tarkoittamina asianosaisina, joita asia erityisesti koskee niitä kiinteistön omistajia, joiden omistama tai hallitsema alue sijaitsee enimmillään 500 metrin etäisyydellä haetusta toiminta-alueesta. Hallinto-oikeus katsoo, että kun otetaan huomioon toiminta-alueen sijainti etäällä astutuksesta, toiminnan pienimuotoisuus ja se, että kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettu Järvisetu-lehdessä, kuulutuksesta erikseen tiedotettavat asianosaiset on näissä olosuhteissa voitu rajata lupaviranomaisen kuvaamalla tavalla eikä laajempi kuulutuksesta tiedottaminen kirjeitse ole ollut tarpeen.

Edellä asiassa saadussa selvityksessä esitetyn mukaisesti haettu toiminta-alue sijaitsee Soinin kunnan läheisyydessä toimintakiinteistön rajoittuessa kunnan rajaan. Hallinto-oikeuden tekemän karttatarkastelun perusteella etäisyyttä haetulta toiminta-alueelta kunnanrajaan on noin 800 metriä. Näissä olosuhteissa ei ole ennakolta voitu poissulkea toiminnan vaikutusten ulottumista myös Soinin kunnan puolelle. Tästä syystä lupaviranomaisen olisi tullut ympäristönsuojelulain 44 §:n 2 momentin mukaisesti saattaa tieto yhteiskäsittelyhakemuksesta koskevasta kuulutuksesta julkaistavaksi myös Soinin

kunnassa sekä ympäristönsuojelulain 42 §:n mukaisesti pyytää hakemuksesta Soinin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan lupapäätöksestä on ilmoitettu sähköpostitse sekä muistuttajien yhteyshenkilölle että niille, joille oli erikseen annettu tieto lupahakemusta koskevasta kuulutuksesta. Lupaviranomainen on antanut valituksenalaisen päätöksen tiedoksi julkisella kuulutuksella kuuluttamalla päätöksestä Alajärven kaupungin verkkosivuilla kuulutusosiossa sekä julkaisemalla kuulutuksen Järvisuomi-lehdessä. Kuulutuksen mukaan lupapäätös asiakirjoineen on ollut muutoksenhakuajan nähtävillä kyseisellä verkkosivulla. Kuulutuksessa on mainittu, että päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivä on mainittu kuulutuksessa. Kuulutuksessa on lisäksi ilmoitettu, että muutoksenhakua koskevat tarkemmat ohjeet ilmenevät valitusosoituksesta. Valituksenalaisen päätöksen kohdassa Lupapäätöksestä tiedottaminen on kerrottu, että Alajärven kaupungin tekninen lautakunta tiedottaa päätöksestä Alajärven kaupungin yleisellä ilmoitustaululla ja että päätös on nähtävillä julkipanon jälkeen ympäristösihteerin toimistossa. Pöytäkirjaotteeseen on liitetty valitusosoitus. Edellä esitetyn perusteella lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen on ollut ympäristönsuojelulain 85 §:ssä säädetyn mukaista pois lukien se, ettei tietoa päätöskuulutuksesta ole saatettu julkaistavaksi Soinin kunnassa.

Edellä esitetyn perusteella hallinto-oikeus toteaa, ettei lupaviranomaisen menettely ole kaikilta osin ollut ympäristönsuojelulain 42, 44 ja 85 §:ssä säädetyn mukaista. Kun kuitenkin otetaan huomioon valituksen sisältö, hallinto-oikeuden pääasiassa antama ratkaisu, toiminnan laajuus sekä se, että sekä hakemuksen vireilletulosta että päätöksen antamisesta on tiedotettu toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä (Järvisuutlehti), ei asiaa ole kuitenkaan tarpeen palauttaa lupaviranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi edellä mainitun lausunnon pyytämiseksi taikka yhteiskäsittelyhakemuksen ja lupapäätöksen kuuluttamiseksi Soinin kunnassa.

Valituksessa on lupaviranomaisen menettelyvirheinä vedottu lisäksi siihen, ettei lupaviranomainen ole antanut yhtiön lupaviranomaiselle antamaa vastinetta muistuttajille tiedoksi. Hallinto-oikeus toteaa, ettei vastineessa ole sen sisältö huomioon ottaen esitetty sellaista haettua toimintaa ja sen päästöjä tai toiminnan vaikutuksia koskevaa uutta selvitystä, että hakemus olisi sen johdosta tullut kuuluttaa uudelleen. Samasta syystä vastinetta ei ole ollut tarpeen antaa muistuttajille erikseen tiedoksi taikka varata heille tilaisuutta täydentää hakemuksesta antamaansa muistutusta. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi selvyiden vuoksi, ettei maa-aineslaissa tai ympäristönsuojelulaissa ole säädetty lupaviranomaisen velvollisuudesta antaa lausuntoa hakemuksen johdosta lupaviranomaiselle annetuista lausunnoista tai muistutuksista.

Ympäristövaikutusten arviointi

Valituksen mukaan Ilmatar Alajärvi-Louhukangas Oy:n ja Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy:n hakemat kalliokiviaineoksen ottoluvat Tukkikankaalle,

Taatinkalliolle ja Jokikankaalle muodostavat hankekokonaisuuden, johon olisi ennen hakemusten käsittelyä tullut soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Valituksen mukaan hankkeet on keinotekoisesti pilkottu erillisiksi lupa-asioiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyn välttämiseksi. Ottomäärä 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa ylittyy kun hakemuksissa ilmoitetut ottomäärät lasketaan yhteen. Kun hankkeiden muodostamaan kokonaisuuteen ei ole sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, on valituksessa katsottu, että hakemus olisi jo tällä perusteella tullut hylätä. Lisäksi Tukkikankaan ja Taatinkallion hakemukset olisi joka tapauksessa tullut käsitellä ja ratkaista yhdessä hankkeilla olevan toiminnallisen yhteyden vuoksi.

Hallinto-oikeus toteaa ensinnä, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) ja asetuksen (277/2017, YVA-asetus) mukaisesti sovellettava kaikkiin hankkeisiin, joilla on YVA-lain tarkoittamalla tavalla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-menettelyssä aina arvioitavat hankkeet luetellaan YVA-lain liitteessä 1. YVA-lain 3 §:n 1 momentin ja liitteen 1 hankeluettelon kohdan 2 alakohdan b mukaan YVA-lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettava kiven ottoon, kun ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa. Tämän lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettely voi tulla sovellettavaksi toimivaltaisen viranomaisen tekemän tapauskohtaisen arvioinnin perusteella.

Ottomäärät on valituksessa viitatuissa hakemuksissa ilmoitettu seuraavasti: Tukkikankaan louhinta-alueella 100 000 m³, Taatinkallion louhinta-alueella 100 000 m³ ja Möksyn Jokikankaan louhinta-alueella 120 000 m³. Ottamisalueiden pinta-aloiksi on hakemuksissa ilmoitettu Tukkikankaalla noin 1,6 hehtaaria, josta ottoalueen pinta-ala 0,8 hehtaaria, Taatinkalliolla noin 1,6 hehtaaria, josta ottoalueen pinta-ala noin 0,79 hehtaaria ja Möksyn Jokikankaalla noin 2,2 hehtaaria, josta ottoalueen pinta-ala noin 0,8 hehtaaria. Kussakin hakemuksessa ottoajaksi on ilmoitettu viisi vuotta. Lisäksi jokaisessa hakemuksessa on esitetty, että ottaminen saatetaan suorittaa loppuun jo ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Asiakirjoista saatavan selvityksen ja hallinto-oikeuden tekemän karttatarkastelun perusteella Tukkikankaan ja Taatinkallion ottoalueiden välinen etäisyys on lähimmilläänkin noin 2 kilometriä. Karttatarkastelun perusteella Tukkikankaan ja Jokikankaan välinen etäisyys on lähimmilläänkin noin viisi kilometriä. Hallinto-oikeus katsoo, että jo ottoalueiden välisistä etäisyyksistä seuraa, etteivät kyseiset toiminnot muodosta sellaista YVA-laissa tarkoitettua hankekokonaisuutta, että toimintojen ympäristövaikutukset olisi arvioitava yhdessä.

Kun lisäksi otetaan huomioon valituksenalaisella päätöksellä Tukkikankaalle hyväksytty kiviaineksen ottomäärä sekä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hallinto-oikeudelle antamassa vastineessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeesta lausuttu, ei asiassa ole ennen lupahakemuksen käsittelyä tarvinnut soveltaa YVA-lakia ja

ympäristövaikutusten arviointimenettelyä myöskään YVA-lain 3 §:n 2 momentin perusteella. Arviointimenettelyn puuttuminen ei siten ole ollut esteenä lupa-asian ratkaisemiselle.

Hallinto-oikeus toteaa edellä esitetyn lisäksi ettei se, että haetuista toiminnoista kaksi sijaitsevat samalla tuulivoimarakentamisen mahdollistamalla yleiskaava-alueella ja se, että luvat on myönnetty samalle yhtiölle tarkoita, että toiminnot sijaitsisivat samalla toiminta-alueella muodostaen ympäristönsuojelulain 41 §:ssä tarkoitetun teknisen ja toiminnallisen yhteyden. Valituksessa viitattuja lupia ei siten ole ollut tarpeen hakea samanaikaisesti eri lupahakemuksilla tai yhteisesti yhdellä lupahakemuksella.

Riittävät selvitykset ja lupaharkinta

Luvan hakijan tehtävänä on lupahakemuksessa osoittaa, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Valituksesta tarkemmin ilmenevin perustein on katsottu, että yhtiön lupaviranomaiselle jättämä hakemus on ollut puutteellinen, mistä syystä lupaviranomaisella ei ole ollut riittäviä selvityksiä lupaharkinnan tekemiseksi ja lupamääräysten asettamiseksi. Valituksen mukaan puutteet ovat koskeneet erityisesti toiminnasta aiheutuvan melu- ja pölyhaitan sekä louhinnasta aiheutuvan arseenihaitan ja haitallisten pohjavesivaikutusten selvittämistä sekä puutteellisia luontoselvityksiä ja tämän vuoksi puutteelliseksi jäänyttä arviointia toiminnan haitallisista vaikutuksista erityisesti alueella esiintyville suurpedoille, metsäpeuralle ja maakotkalle. Luvan myöntämisedellytysten ei ole katsottu täyttyvän myöskään sen vuoksi, että toiminnasta aiheutuu kohtuutonta räsitystä erityisesti haettua toiminta-alueella lähimpänä sijaitsevan vapaa-ajan rakennuksen käyttämiselle, mutta myös toiminta-alueen itäpuolella sijaitsevalle asutukselle sekä alueen luonnon ja ympäristön yleiskäytölle, minkä lisäksi toiminnan sijoittamisen on esitetty olevan yleiskaavan vastaista.

Hallinto-oikeus viittaa edellä asiassa saadussa selvityksessä hakemuksen sisällöstä esitettyyn ja toteaa, että lupahakemuksessa ja sen liitteissä esitettyjen seikkojen perusteella on riittävän yksityiskohtaisesti arvioitavissa, millaisesta toiminnasta hakemuksessa on kyse. Hakemuksen perusteella on arvioitavissa sekä haetun toiminnan päästöt että niiden arvoidut vaikutukset ympäristössä.

Alueella on edellä kuvatusti voimassa Louhun tuulivoima-alueen osayleiskaava. Toiminta sijoittuisi yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulle alueelle (kaavamerkintä M-1) ja alueelle, joka on yleiskaavassa rajattu tuulivoimalan alueeksi, jolle saa sijoittaa 3 tuulivoimalaa. M-1-kaavamerkintää koskevan määräyksen mukaan alue on varattu pääasiassa metsätaloutta varten minkä lisäksi alueelle saa sijoittaa tuulivoimaloita. Hallinto-oikeus toteaa, että vakiintuneen tulkinnan mukaan maa-ainesten ottotoimintaa sekä kallion louhintaa ja murskausta voidaan yleiskaavan estämättä harjoittaa yleiskaavassa maa- ja metsätalouskäyttöön osoitetuilla alueilla. Kun haettu toiminta lisäksi liittyy kiinteästi puheena olevan yleiskaavan toteuttamiseen ja kun haettu toiminta-alue ei estä

yleiskaavassa osoitetun ohjeellisen tuulivoimalan sijoituspaikan toteuttamista, ei luvan myöntämiselle ole yleiskaavasta tai kaavoituksesta johtuvaa estettä.

Edellä asiassa saadussa selvityksessä tarkemmin esitetyn mukaisesti ottoalue sijaitsee noin 200 metrin etäisyydellä yleiskaavassa osoitetusta tuulivoimalan ohjeellisesta rakennuspaikasta. Sekä tuulivoimahankkeen suunnittelualue kokonaisuudessaan että tuulivoimaloiden suunnitellut sijoituspaikat on tuulivoimahanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja sen jälkeisten selvitysten yhteydessä inventoitu myös alueen luontoarvojen osalta. Haetulla toiminta-alueella tai sen välittömässä vaikutuspiirissä ei lupaviranomaiselle esitetyn selvityksen mukaan ole rauhoitettuja kasvi- tai eläinlajeja tai suojeltavia luontotyypppejä.

Hallinto-oikeudelle valituksessa ja ELY-keskuksen vastineessa esitetysti Louhukankaan alueella esiintyy suurpedoista ainakin karhuja ja susia minkä lisäksi alueella on tehty maakotkahavaintoja. Karhu ja susi ovat edellä sovelletuissa oikeusohjeissa kuvatun mukaisesti luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuja eläinlajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa kielletty. Vakiintuneen tulkinnan mukaan luonnonsuojelulakiin perustuva lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto voi koskea vain verrattain suppeita alueita, eikä mainittu säännös velvoita suojelemaan säännöksen soveltamisalaan kuuluvien eläinlajien koko elinpiiriä, joka voi nyt puheena olevan karhun ja suden kohdalla olla hyvinkin laaja. Asiassa saadun selvityksen perusteella hallinto-oikeus katsoo, että lupaviranomaisella on ollut lupaharkintaa tehdessään tosiasiallisesti riittävät tiedot sen arvioimiseksi, ettei haetulla toiminta-alueella tai sen välittömällä vaikutusalueella ole luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettuja karhun tai suden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja taikka tiedossa olevia maakotkan pesäpaikkoja. Myös valituksessa viitatus maakotkan haaskapaikan etäisyys haetusta toiminnasta on niin etäällä, ettei toiminnalla voida katsoa olevan toiminnan pienimuotoisuus huomioiden vaikutusta maakotkan ruokailuun kyseisellä haaskalla.

Louhukankaalla tehtiin metsäpeurahavaintoihin sekä metsäpeuran talvilaidunalueisiin liittyen hallinto-oikeus toteaa, että metsäpeura on edellä sovelletuissa oikeusohjeissa viitatus luontodirektiivin liitteessä II tarkoitettu yhteisön tärkeänä pitämä eläinlaji, jonka suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, käytännössä Natura 2000 -alueita. Haettu ottamisalue ei sijaitse tällaisella alueella eikä haetun ottamisalueen läheisyydessä ole luonnonsuojelun alueita tai Natura 2000-alueita. Hallinto-oikeus katsoo, kuten ELY-keskus vastineessaan, ettei haettu ottaminen ottoalueen pienialaisuus huomioiden aiheuta maa-aineslain 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla huomattavia taikka laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia alueen luonnonolosuhteissa. Lisäksi kun otetaan huomioon sekä metsäpeurojen talvilaidunalueiden laajuus että toiminnan sijoittuminen yleiskaavassa tuulivoimarakentamiseen osoitetulle alueelle, on arvioitavissa, myös jäljempänä esitetty huomioiden, ettei puheena olevasta alueellisesti suhteellisen pienimuotoisesta louhinta- ja murskaustoiminnasta myöskään

toiminnan melu-, pöly- ja värinäpäästöjen vuoksi aiheutu ympäristönsuojelulaisissa kiellettyä seurausta.

Kalliokiviaineksen louhinnasta ja murskauksesta syntyville yleisimmille päästöille on annettu suoraan raja-arvot kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa 800/2010 (MURAUS-asetus). Asetuksen 7 §:n mukaan toiminnasta syntyvä melu ei saa häiriöille alttiissa kohteissa ylittää melutason ohjearvoista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (993/1992) säädettyjä ulkomelun ohjearvoja. Valituksenalaisesta päätöksestä ja sen lupamääräyksistä käy ilmi, että asetusta on lupa-asiaa ratkaistaessa sovellettu.

Asiassa saadun selvityksen mukaan louhinnan ja murskauksen etäisyys lähimpään häiriintyvään kohteeseen on yli 900 metriä. Ottotoiminnasta esitetyn selvityksen mukaan louhinta ja murskaus jäävät ottotoiminnan edetessä kallioseinämiä suojaan rinteen länsipuolelle maanpinnan edelleen noustessa ottoalueesta koilliseen. Kuljetuksissa käytettävän metsäautotie on lähimmillään noin 300 metrin etäisyydellä lähimmästä häiriintyvästä kohteesta. Näissä olosuhteissa hallinto-oikeus katsoo, että lupaharkinta on toiminnasta aiheutuvien melu- ja pölyhaittojen ja niiden rajoittamisen osalta voitu tehdä hakemuksessa ilmoitettujen liikennemäärien sekä eri toimintojen arvioitujen lähtömelutasotietojen perusteella ilman hakemukseen liitettyä selvitystä melun ja pölyn leviämisen mallintamisesta. Toiminnalla ei asiassa saadun selvityksen perusteella ennalta arvioiden ole myöskään valituksessa väitetyjä haitallisia pohjavesi- tai värinävaikutuksia. Myöskään louhittavan kallion arseenipitoisuutta ei ole ennalta arvioiden tarvinnut enemmälti selvittää.

Toiminnasta ei edellä esitetyn perusteella ja ottaen huomioon sekä hakemuksessa esitetty että valituksenalaisella päätöksellä päästöjen rajoittamisesta annetut lupamääräykset, voida katsoa aiheutuvan valituksessa väitetyjä luvan myöntämiseenä olevaa luonnonsuojelulaisissa kiellettyä seurausta, terveystahaitta, kiellettyjä vaikutuksia alueen pohjavedelle taikka kohtuutonta rasitusta valituksessa viitatus vapaa-ajankiinteistön käytölle. Valituksen johdosta ei ole myöskään ilmennyt tarvetta lupamääräysten muuttamiseen. Valituksenalaisesta päätöksestä käy lisäksi riittävän yksityiskohtaisesti ilmi, että päätöksessä olevalla viittauksella asetuksen noudattamisvelvollisuuteen on tarkoitettu ympäristönsuojelulain 70 §:n 2 momentissa lupamääräyksen ja valtioneuvoston asetuksen välisestä suhteesta säädettyä. Kyseisen säännöksen mukaan tilanteessa, jossa valtioneuvoston asetuksella annetaan ympäristönsuojelulain tai jätelain nojalla jo myönnetyn luvan määräystä ankarampia säännöksiä tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, asetusta on luvan estämättä noudatettava.

Määräys toiminnan aloittamisesta muutoksenhausta huolimatta ja vakuudet

Maa-aineslain 21 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan ainesten ottaminen voidaan aloittaa lupapäätöksen tultua lainvoimaiseksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan lupaviranomainen voi kuitenkin perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että ainesten ottaminen voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Vastaavasti ympäristönsuojelulain 198 §:n 1 momentin mukaan luvanvaraista toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen. Ympäristönsuojelulain 199 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle.

Yhtiö on hakemuksessaan pyytänyt lupaa aloittaa toiminta ennen kuin lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman ja lupaviranomainen on valituksenalaisessa päätöksessä määrännyt toiminnan aloittamisesta. Muutoksenhakijat ovat sekä lupaviranomaiselle annetussa muistutuksessa että hallinto-oikeudelle toimitetussa valituksessaan vastustaneet aloittamisoikeuden määrittämistä. Valituksen mukaan toiminnan aloittaminen tekee muutoksenhaun hyödyttömäksi, koska valituksessa esiin tuotuja lainvastaisuuksia ei ehditä tutkia ennen kuin otto alueella jo aloitetaan. Hakemuksessa ei ole myöskään esitetty vakuutta eikä perusteluita aloittamisoikeudelle.

Aloittamisoikeudesta määrääminen on valituksenalaisessa päätöksessä perustettu siihen, että ottotoiminta sijoittuu lainvoimaiselle yleiskaava-alueelle, joka mahdollistaa tuulivoimarakentamisen ja alueelle, jolla on jo lainvoimainen tuulivoimalan rakennuslupa. Lupaviranomainen on tämän vuoksi arvioinut, ettei haettu ottoalue tule jäämään koskemattomaksi. Hallinto-oikeus toteaa, että lupaviranomainen on voinut huomioida kyseiset seikat aloittamisoikeudesta määräämisen edellytyksiä harkitessaan. Myöskään tarvetta päätöksen täytäntöönpanon kieltämiselle valitusasian käsittelyn aikana ei ole ilmennyt.

Valituksessa on lisäksi esitetty, että maa-aineslain 12 §:ssä tarkoitettu jälkihoitotoimenpiteitä koskeva vakuus olisi tullut asettaa erikseen minkä lisäksi valituksenalaisella päätöksellä määrättyä vakuutta ei ole pidetty määrältään riittävänä.

Valituksenalaisen päätöksen mukaan lupaviranomainen on määrännyt luvan saajan asettamaan ennen toiminnan aloittamista vakuuden siten, että vakuuden on oltava suuruudeltaan 18 000 euroa siihen asti, kunnes lupa on saanut lainvoiman, minkä jälkeen vakuuden suuruudeksi on määrätty 9 000 euroa lupapäätöksessä maa-aineslain nojalla määrättyjen toimenpiteiden suorittamisen varmistamiseksi. Hallinto-oikeus katsoo, että valituksenalaisesta

päätöksestä käy riittävän selkeästi ilmi, että 18 000 euron suuruisena määrätystä vakuudesta 9 000 euroa liittyy valituksenalaisella päätöksellä määrättyyn toiminnan aloittamisoikeuteen ja 9 000 euroa maa-aineslain 12 §:n nojalla asetettuun vakuuteen. Maa-aineslain 12 §:n perusteella määrätty 9 000 euron suuruinen vakuus on ennalta arvioiden määrältään riittävä, kun otetaan huomioon ottoalueen koko, otettavan kiviaineksen hakemuksessa ilmoitettu käyttötarkoitus, hakemuksessa kuvatut ja valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyt alueen jälkihoitotoimenpiteet sekä lupaviranomaisen mahdollisuus myöhemmin maa-aineslain 12 §:n mukaisesti erityisestä syystä määrätä lisävakuuden asettamisesta.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Edellä esitetyn perusteella hallinto-oikeus katsoo, että hakemuksessa esitetty selvitys toiminta-alueen luontoarvoista ja toiminnan arvioituista vaikutuksista niihin sekä muu hakemuksessa esitetty selvitys toiminnasta ja toiminnan päästöistä vaikutuksineen on ollut riittävä lupa-asian ratkaisemiseksi. Lupaviranomaisella on ollut riittävä tiedot sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu maa-aineslain 3 §:ssä ja ympäristönsuojelulain 49 §:n 2 momentissa kiellettyä seurausta ja että maa-ainesten ottamista koskevan luvan ja ympäristöluvan myöntämisen edellytykset kaikilta osin täyttyvät. Lupapäätöksessä on asetettu riittävät sekä maa-aineslakiin että ympäristönsuojelulakiin perustuvat lupamääräykset. Menettely lupa-asian käsittelyssä on pääosin ollut ympäristönsuojelulaissa ja maa-aineslaissa säädetyn mukaista.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Alajärven kaupunginhallituksen ja Soinin kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Päätöksen tiedoksiantaminen

██████████ on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista asiakumppaneilleen. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon

sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **31.07.2023**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janne Marttila ja Jaana Nyman sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Saara Juopperi. Asian on esitellyt Jaana Nyman

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu**Päätös**

██████████, oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)

Ilmatar Alajärvi-Möksy Oy

Alajärven kaupungin tekninen lautakunta (ympäristönsuojeluviranomaisena)

Alajärven kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Alajärven kaupunginhallitus

Soinin kunnanhallitus

Soinin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Soinin kunnan terveydensuojeluviranomainen

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>